

کوثر از لذت عرفان زهرا (س) می‌جوشد/ ماجرای مکاشفه علامه حسن‌زاده درباره حضرت زهرا(س)

استاد عرفان دانشگاه اهل بیت(ع) نقل می‌کند که روزی علامه حسن زاده آملی در کنار دیواری قصد نماز کردند، پیش از نماز در مکاشفه صدای «اشهد انّ فاطمة بنت رسول الله» شنیدند و از آن زمان در اذان و اقامه خود این عبارت را تکرار می‌کردند.

استاد عرفان دانشگاه اهل بیت(ع) نقل می‌کند که روزی علامه حسن زاده آملی در کنار دیواری قصد نماز کردند، پیش از نماز در مکاشفه صدای «اشهد انّ فاطمة بنت رسول الله» شنیدند و از آن زمان در اذان و اقامه خود این عبارت را تکرار می‌کردند.

دست خلقت انسان را به مرحله‌ای رسانده که حقیقت هستی به او نمایان شود، انسان می‌تواند واقعیت‌ها و زیبایی‌های مطلق را ببیند و به محبت و عشق پروردگار دست یابد، مسائلی که در دنیای مادی وجود دارد او را از عشق خداوند دور نمی‌کند و جز خیر و محبت و لذت چیزی ندارد، نمی‌بیند و در عشق خداوند فانی و نیست می‌شود، اینها ویژگی‌های اولیاء الله و از جمله فاطمه زهرا(س) است.

حضرت فاطمه(س) خصوصیات عرفان الهی را داراست، او عصمت دارد، معصوم است، چرا که از صلب پاک خلق شده و پدرش رسول الله (ص) است، «ام ابیها» نامیده شده است، زمینه تربیتش نزد خدیجه (س) و پیامبر(ص) بسیار خوب بوده است، لحظه‌ای از یاد خدا غافل نشده و خداوند خوشنودی او را خوشنودی خود و غضبش را غضب او دانسته است. به مناسبت سالروز ولادت حضرت زهرا(س) نخستین بانوی معصوم جهان با اسماعیل منصوری لاریجانی استاد عرفان اسلامی و استاد دانشگاه اهل بیت(ع) و مجری برنامه معرفت به گفت‌وگو نشستیم که مشروح آن را در ادامه می‌خوانیم: **مکاشفه علامه حسن‌زاده آملی درباره حضرت زهرا(س)*به عنوان سؤال نخست درباره مقام عصمت کبری حضرت زهرا(س) توضیح دهید و اینکه درباره این مقام چه روایاتی مطرح شده است؟** حضرت زهرا(س) از مقام عصمت کبری و ولایت عظمی برخوردار هستند، امام حسن عسکری(ع) فرمودند: «نحن حجج الله علیکم و امّا فاطمة حجة الله علینا» ما حجت‌های خدا بر شمایم و مادر ما فاطمه(س) حجت خدا بر ما (اهل بیت) است، پس ائمه ما بر ما ولایت دارند، چطور می‌شود که حضرت زهرا (ص) بر ما ولایت نداشته باشد؟ حضرت علامه حسن‌زاده آملی در کتاب «شرح فص حکمه عصمتیه فی کلمه فاطمیه» که به «فص فاطمی» معروف است، می‌گوید که روزی در کنار دیواری نماز می‌خواندند - ما در اذان می‌گوییم «أَشْهَدُ أَنْ عَلِيًّا وَلِيُّ اللَّهِ» و بعد «حی علی الصلاة» می‌گوییم - که علامه از دیوار «اشهد ان فاطمة بنت رسول الله عصمت الله کبری و حجت الله علی الحج» می‌شنیدند، بار اول و دوم ایشان اعتنا نمی‌کرد و بعد باز هم این مکاشفه دست داد، اینجا بود که وقتی به این حدیث امام حسن عسکری(ع) رسیدند، یقین یافتند که حضرت فاطمه(س) عصمت کبری و ولایت کبری دارند، لذا از آن پس در اذان و اقامه خود این عبارت را تکرار می‌کردند. **نزول جبرئیل امین برای فاطمه زهرا(س) در مقام عصمت و کوثر حضرت فاطمه(س) روزی جبرئیل امین نزد رسول خدا(ص) آمد و گفت: این بار خدا مرا فقط برای زهرا(س) فرستاده است، خداوند به ایشان سلام می‌رساند و می‌فرماید: زهرا(س) چه می‌خواهد به او بدهم، رسول خدا(ص) دخترش را صدا زد و امر خداوند را نقل کرد و گفت: چه می‌خواهی، حضرت زهرا(س) عرضه داشت: «شغلنی عن مسألته، لذة خدمته، لاجلای لی غیر النظر الی وجهه الکریم»؛ آن قدر لذت خدمت به خدا مرا به خود مشغول کرده که من هیچ چیز جز این لذت احساس نمی‌کنم، حال که خداوند عنایت دارد من حاجتی جز تماشای چهره دلاری او ندارم. واقعیت این است که ما انسان‌ها هم عبادت می‌کنیم و نماز می‌خوانیم، اما همان که از نماز بیرون می‌رویم دیگر هیچ حسی نداریم یا خیلی اگر حضور قلب داشته باشیم از مسجد بیرون آمدم چند دقیقه‌ای در این حال باشیم و دوباره به حالت قبل برمی‌گردیم، ولی اگر این ذکر و عبادت دوام داشته باشد به آن خدمت به خدا می‌گویند، در دعای کمیل می‌گوییم «قَوْ عَلٰی خِدْمَتِکَ جَوَارِحِی وَ اَشْدُّ عَلٰی الْعَزِیْمَةِ جَوَانِحِی»، حضرت زهرا(س) می‌گویند: من مدام غرق ذکر و مناجات او هستم و سرشار از لذت عبودیت می‌شوم. ***چنین مقامی در عرفان چه تعریفی دارد؟** این مقام در عرفان مقام اولیای خداست که با ذکر فراوان حاصل می‌شود، امام سجاد(ع) در مناجات خود می‌گوید: «إلهی اُسْتَعْفِرْکَ مِنْ کُلِّ لَذَّةٍ یَغِیْرُ ذِکْرَکَ وَ مِنْ کُلِّ رَاحَةٍ یَغِیْرُ اُنْسِکَ»؛**

غیر از لذت ذکر تو استغفار می‌کنم، ما خودمان این طور نیستیم غذای خوش طعم و آب خنک و اینها خیلی برایمان مهم‌تر است، بنابراین این مقام، مقام ولیّ خداست، محی‌الدین عربی می‌گوید: جان مایه همه عرفان فلاسفه همین کلام حضرت زهرا(س) است و همین کافی است که بگوییم او عصمت کبری دارد و از ولایت مطلق برخوردار است. **کوثر از لذت عرفان زهرا(س) می‌جوشد*واژه کوثر چه ویژگی از مختصات عرفانی فاطمه زهرا(س) را نشان می‌دهد؟** این گونه مطرح شده که کوثر از لذت عرفان زهرا(س) می‌جوشد، این خیلی حرف عظیمی است «إِنَّا أَغْطِیْنَاکَ الْکَوْثَرَ» چشمه معرفتی است که در وجود زهرا بار شده است و این خیلی عجیب است! طهر حسن لم یزل سایه کشان به هر کجا/ حرکت نقطه‌ای شده دایره کمال دوست‌حکمت جوهری کجا نسخه‌نویس حکمت است/ جوهر عشق ای حکیم خفته به زیر خال دوستیا که مختصر کنم حدیث رهروان عشق/ حب محمد و علی‌ست خطه اعتدال دوست‌آب بقای زندگی سوره کوثر آمدست/ موج زند ز فاطمه چشمه لایزال دوست‌بنابر این کوثر چشمه معرفتی است که از عرفان حضرت زهرا(س) می‌جوشد. بهشت عدن اگر خواهی/ بیا ما به میخانه که از پای خمت روزی/ به حوض کوثر اندازیم در نهایت حلقه اتصال بین نبوت محمدی(ص) و حکمت علوی، فاطمه زهرا(س) است و سلسله جلیله ائمه از کوثر زهرا(س) جوشیده است. ***چگونه این ظرفیت در وجود فاطمه زهرا (س) بود که خداوند چنین مقامی به او داد؟** اصلاً همین سؤالی که خداوند از ایشان پرسید که «بگو چه می‌خواهی؟»، تنها برای به رخ کشیدن ظرفیت فاطمه(س) بود، اگر ما بودیم مطمئناً یا ماشین خوب، خانه، زندگی و نهایت یک مدرک دانشگاهی می‌خواستیم، اما ایشان فرمودند: من هیچ نمی‌خواهم و اگر خداوند می‌خواهد خودش را به من بدهد، این خیلی عظمت دارد. امام حسین(ع) در کربلا حتی شهادت را نیز از خدا نخواستند و تنها گفتند: کسی که تو را دارد، چه ندارد و کسی که تو را ندارد چه دارد؟ اهل بیت(ع) ما این گونه بودند کسی که خداوند را می‌طلبید، معلوم است که ظرفیت خیلی بالایی دارد، این در سایه عبودیت خدا فراهم می‌شود. رند شیراز چه زیبا می‌گوید که: با دل‌آرامی مرا خاطر خوش است/ کز دلم یک‌باره بُرد آرام رانگرد دیگر به سرو اندر چمن/ هر که دید آن سرو سیم اندام را خداوند خالق همه زیبایی‌هاست، مطلق زیبایی‌ها خداوند است، گل زیباست، اما زیباتر از آن کسی است که خالق گل است، مولوی می‌گوید: ای دوست شکر بهتر یا آنکه شکر سازد/ خوبی قمر بهتر یا آنکه قمر سازد/ باغ تویی خوشتر یا گلشن گل در تو/ یا آنکه برآرد گل صد نرگس تر سازد/ ای عقل تو به باشی در دانش و در بینش/ یا آنکه به هر لحظه صد عقل و نظر سازد. ***درباره منزلت شب قدر مباحثی مطرح شده که یکی از مصادیق آن حضرت زهرا(س) هستند، این امر را چگونه تحلیل می‌کنید؟** قدر یعنی اندازه، در شب قدر هر که هر قدر ظرف بیابرد در خانه خدا آن را پر می‌کند، ما وظیفه داریم از یک شب تا هزار شب را در این شب بشناسیم و عبادت کنیم، عظمت شب قدر همین بس که از یک ذره تا کهکشان، انسان معمولی تا انبیا و اولیا بدان نیاز دارند، در این شب کوثر نیز عرضه می‌شود کوثر برای چه کسی است؟ کوثر چشمه معرفت است که از ذات وجود مقدس حضرت زهرا(س) می‌جوشد انبیا نیز آن را در این شب طلب می‌کنند، لذا یکی از مصادیق «لیلۃ القدر» همان کوثر است، خوشا آنان که در آن شب از حوض کوثر می‌نوشند. حتی پیامبر(ص) هم فرمود: منم از کوثر تو می‌نوشم، انسان از مهمترین چیزهایی که در زندگی خود می‌بیند، فرزندان است، از بین آن‌ها دختر ملاحظت و زیبایی بیشتر دارد، ملاحظت زیبایی اخلاقی است، چرا که خلق انسان بعد پیری از بین می‌رود، ولی خلق زیبا در پیری نیز همراه انسان است، بنده مادری نود چهار ساله داشتم که از تماشایش لحظه‌ای خسته نمی‌شدم، بس که ملاحظت داشت، بنابراین پیامبر(ص) هم زهرا(س) را با آن ملاحظت داشت و محتاج تماشای دخترش بود، هر روز از کنار خانه زهرا رد می‌شد و او را تماشا می‌کرد، اینها همه تأویل‌های عرفانی دارد، نباید این مباحث را به معنای ظاهری بگیریم. ***ما می‌توانیم شخصیت حضرت زهرا (س) را درک کنیم؟** درست است که انبیا ما بزرگ هستند، ولی بیش از آن بزرگوار هستند، بزرگواری غیر از بزرگی است افرادی هستند که پولدار و قدرتمند اقتصادی‌اند، اما بخشش ندارند، خداوند هم عزیز و جبار است، بزرگواریش سرریز می‌کند، ائمه(ع) ما هم در اوج بزرگی فرش‌نشین بودند، آسمانی‌ها هم آن‌ها را خوب نشناختند، چه رسد به زمینی‌ها، حضرت علی(ع) نمونه اینهاست که در زمین ابوتراب بود و فرش‌نشین بود با اینکه عرشی‌ترین انسان بود. **خاطره فیدل کاسترو از**

منزل امام در جماران بنابراین خانه فاطمه زهرا(س) محقر و گلی بود، اما در عین بی‌رنگی جاذب بود، ساده‌زیستی قوی‌ترین جاذبه‌ها را در انسان ایجاد می‌کند، همین خودش انسان را به او پیوند می‌دهد، خاطرم است یک بار فیدل کاسترو رهبر کوبا به جماران آمد و منزل امام(ره) را بازدید کرد و بعد از آن گفته بود که هیچ جا را جاذب‌تر از اینجا ندیده‌ام، مردان بزرگ در خانه‌های کوچک زندگی می‌کنند، دسترسی ما در این عالم به خداوند از همه بیشتر است چرا که او بزرگ و انبساط دارد و لقب بسیط الحقیقه دارد، در همه جا جاریست، بنابراین معجزه پروردگار بی‌رنگی و سادگی است، ما هر چه می‌خواهیم از خودمان دور کنیم، هر مانعی را فوری به او متوسل می‌شویم. **نظر علی(ع) و فاطمه زهرا(س) درباره یکدیگر* نکته پایانی را بفرمایید؟** از حضرت زهرا(س) پرسیدند: از بیان فضائل علی(ع) کدام صفت بیشتر شما را جذب کرده است؟ سؤال سختی بود، با این حال حضرت عرض کرد که آه علی(ع) در نیمه‌های شب تمام وجود من را می‌لرزاند، این تربیت نفس است، اینجاست که باید گفت باید خانه تکانی کنیم چه چیز نفس را به لرزه می‌اندازد از یک آه؟ ای نفس تو را سحر ادب خواهم کرد/دیوانه ناله‌های شب خواهم کرد/یک آه علی که جان عالم سوزد/از خانه فاطمه طلب خواهم کرد از مولا(ع) نیز چنین سؤالی را درباره حضرت زهرا(س) پرسیدند، ایشان نیز عرضه داشت: وقتی من نیمه‌های شب بیداری می‌شدم، زهرا(س) را در سجاده می‌دیدم، نشد دیده بگشایم و ایشان در سجاده نداشتند. ما کجا و آن‌ها کجا؟؟ علی(ع) فرمود: فاطمه(س) رقیب سختی برای من در اطاعت خداست، تفکر کنیم که ما در دنیا در چه چیزهایی رقابت می‌کنیم، آن‌ها در چه چیزهایی اینها مباحث رسانه‌ای نیست، ولی باز هم امیدوارم که مثمر ثمر واقع شود. ***تشکر از وقتی که در اختیار ما قرار دادید.** من هم متشکرم، سلامت باشید و خدا شما را حفظ کند.